

Pliktrådets verksamhetsplan 2021/2022

Antaget vid Värnpliktskongressen 2021.

Innehåll

Inledning	3
Arbetsområden	4
Representation	4
Kommunikation och media	6
Förbandsverksamhet	10
Personärenden	12
Prioriterade projekt	14
Organisationsutveckling	14
Medinflytande	16
Arbetsmiljö och säkerhet	18
Plikt och mönstring	21
Juridiska rättigheter och skyldigheter	24
Kompensationer	25
Meritvärde	27
Internationella relationer	30
Svenska soldathemsförbundet	31
Minnespris	32
Hållbarhet	33
Historia	34
Värnpliktsnytt	36
Civilplikt	36
Stående projekt	38
Dokumentation och överlämning	38
Intern arbetsmiljö	39
Konferens	40
Kongress	42

Inledning

Verksamhetsplanen syftar till att redogöra för Värnpliktskongressens krav på Pliktrådet.

I Verksamhetsplanen beskriver Värnpliktskongressen att Pliktrådet ska arbeta inom flera arbetsområden och projekt. Varje arbetsområde och projekt är uppdelade i fyra delar: Syfte, Mål, Krav och Genomförande.

Under rubriken *Syfte* redogör Värnpliktskongressen för varför det är viktigt att Pliktrådet arbetar med respektive arbetsområde och projekt.

Under rubriken *Mål* redogör Värnpliktskongressen för vilken målsättning pliktrörelsen har med arbetsområdet och projektet.

Under rubriken *Krav* redogör Värnpliktskongressen för vilka minimikrav som ställs på Pliktrådet. Kraven utgör vad Pliktrådet minst ska göra under kommande verksamhetsår inom respektive ansvarsområde och projekt.

Under rubriken *Genomförande* redogör Värnpliktskongressen för hur Pliktrådet kan arbeta för att nå de uppsatta kraven och i förlängningen målen. Genomförandet definierar även de krav och mål som är uppsatta av kongressen.

Rådande situation

Fysisk kontakt är ett stort inslag i Pliktrådets verksamhet vid möten, besök, m.m. I skrivande stund råder emellertid en pandemi som begränsar möjligheten att samlas i grupp och att träffas fysiskt. Därför bör nedanstående delar i verksamhetsplanen som kräver att rådet har någon form av fysisk kontakt med andra parter betraktas som rekommendationer och inte krav.

Arbetsområden

Representation

Syfte

Under sitt första verksamhetsår har det blivit tydligt för Pliktrådet att det imponerande nätverk som Värn- respektive Civilpliktsrådet etablerat, till stora delar uttraderats under den tid plikten legat vilande. Samtidigt är det tydligt att Pliktrådet har ett stort behov av ett nätverk och av att nätverka, i såväl formella som informella sammanhang. Genom att etablera kontakt och skapa relationer med de individer och organisationer som har inflytande över värnpliktigas situation, eller som på andra sätt kan understödja Pliktrådet i sitt arbete, kan värnpliktsrörelsens krav och målsättningar uppnås.

Mål

Pliktrådet etablerar kontakt och skapar relationer med individer och organisationer som har inflytande över de totalförsvarspliktigas situation eller som på andra sätt kan understödja Pliktrådets verksamhet.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet

- att utse en representationsansvarig som agerar som Pliktrådets ansikte utåt,
- att representeras på möten med nyckelpersoner för Pliktrådets verksamhet och de totalförsvarspliktigas situation, samt
- att kravdriva, opinionsbilda och uppvakta relevanta aktörer för att förverkliga de totalförsvarspliktigas vilja utifrån kongressens beslut.

Genomförande

Arbetsområdet *Representation* bör rimligen tilldelas rådets ordförande, alternativt rådets kommunikationsansvarige.

Politiska aktörer

Plikrådet bör genomföra minst två möten med försvarsministern, minst ett möte med statssekreteraren vid Försvarsdepartementet samt etablera regelbunden kontakt med politiskt sakkunniga i försvarsministerns stab. Plikrådet bör genomföra minst ett möte med gruppleddare för enheten för militär förmåga och insatser (MFI) och minst ett möte med biträdande gruppleddare för MFI.

Plikrådet bör träffa riksdagens försvarsutskott vid minst två tillfällen och etablera kontakt med individer i försvarsutskottet som är relevanta för Plikrådet.

Vid dessa uppvaktningar bör avsikten vara att träffa de ledamöter som har inflytande över de totalförsvarspliktigas situation eller de som visat intresse för de frågor som Plikrådet driver. Särskild vikt bör läggas vid regeringspartiernas företrädare, men ledamöter i försvarsutskottet som har vågmästarroller och stort inflytande i sina partier är också av särskilt intresse. Ledamöter i andra utskott, som har koppling till totalförsvarspliktigas intressen bör betraktas som väsentliga för Plikrådets lobbyarbete.

Försvarsaktörer

Plikrådet bör genomföra minst tre möten med ÖB och minst två möten med Försvarsmaktens personaldirektör. Plikrådet bör etablera kontakt med relevanta befattningshavare på Försvarsmaktens högkvarter och medverka på myndighetsinterna chefsdagar. Plikrådet bör träffa chefen för respektive stridskraft minst en gång, och bibehålla kontakt med Rikshemvärnsrådet. Kontakten med Militärhögskolan Halmstad (MHS H) bör upprätthållas. Plikrådet bör etablera kontakt med generaldirektören för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), generaldirektören för Plikt- och prövningsverket, generaldirektören för Försvarets materielverk (FMV) och generaldirektören för Fortifikationsverket. Plikrådet bör dessutom etablera kontakt med relevanta frivilligorganisationer under Försvarsutbildarna samt bibehålla den goda relationen till Svenska Soldathemsförbundet.

Näringslivet

Plikrådet bör etablera kontakt med relevanta individer i näringslivet, för att bättre kunna påverka totalförsvarspliktigas villkor.

Fackförbund

Pliktrådet bör etablera kontakt med fackliga centralorganisationer och fackförbund, exempelvis Officersförbundet och Reservofficersförbundet.

Ungdomsförbund

Pliktrådet bör etablera kontakt med Sveriges Elevkårer och Sveriges Förenade Studentkårer, samt genom samarbete med Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU) etablera kontakt med relevanta ungdomsorganisationer. Pliktrådet bör medverka i UNSCR 2250-nätverket om unga, fred och säkerhet. Pliktrådet bör även etablera kontakt med ungdomsförbunden för samtliga riksdagspartier och eftersträva att närvara på nationella kongresser.

Andra relevanta organisationer

Pliktrådet bör eftersträva ett nära samarbete med Folk och Försvar och Centrum för vapenfrihet.

Event

Pliktrådet ska synas vid offentliga politiska forum, i syfte att bilda opinion och lyfta frågor som rör totalförsvarspiktiga på den politiska dagordningen. Pliktrådet bör således medverka på konferenser, seminarium och sammankomster med koppling till totalförsvarspikt. Pliktrådet bör eftersträva att representeras på och medverka under Almedalsveckan, Stockholm Pride och på Folk och Försvars rikskonferens i Sälen. Pliktrådet bör även närvara under Försvarsmaktens GU-konferens och under NOAK-konferensen.

Kommunikation och media

Syfte

Pliktrörelsen och dess företrädare avvecklades när civilplikten och värnplikten lades vilande. Det är därav väsentligt att Pliktrådet återupprättar samhällets kännedom om värn- och civilpliktsrådet samt inflytande i den politiska sfären.

Pliktrådets utformning innebär en unik insyn och kunskap om respektive utbildande myndighet. Detta, tillsammans med rådets oberoende till myndigheterna och mandat från Sveriges alla totalförsvarspiktiga, skapar en aktör olik alla andra.

Således bör Pliktrådet nyttja sin säregna ställning till att genom media förmedla rörelsens budskap till allmänheten, politiken och berörda myndigheter. Genom att nå ut med rörelsens budskap till allmänheten ökar chanserna till positiva förändringar. Pliktrådet bör nyttja media för att sätta press på, och kravdriva gentemot, berörda myndigheter och politiker.

Pliktrådet bör sprida information om den egna organisationen. Genom diverse kommunikationsmedel bör kunskap om exempelvis Pliktrådet, medinflytande, civil- och värnpliktsrörelsen, förmåner, rättigheter och skyldigheter spridas till de totalförsvarspliktiga.

Vidare, för att skapa en gemensam pliktrörelse och sprida rörelsens budskap, måste Pliktrådet vara lättillgängligt för de totalförsvarspliktiga genom direkta kontaktvägar för totalförsvarspliktiga såväl som övriga samhället.

Mål

Pliktrådet har en stark relation till externa medier och säkerställer att frågor som rör totalförsvarspliktiga finns med på den mediala dagordningen.

Genom medial närvaro och opinionsbildning sätter Pliktrådet press på relevanta aktörer.

Totalförsvarsmyndigheterna och det övriga samhället känner till Pliktrådets arbete.

Samtliga totalförsvarspliktiga är informerade om Pliktrådets arbete och relevant information från utbildande myndighet.

Det finns direkta kontaktvägar till Pliktrådet som är både lätthanterliga och lättillgängliga för de totalförsvarspliktiga att nyttja.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet

- att arbeta för att frågor som rör totalförsvarspliktiga förs upp på den mediala dagordningen,
- att aktivt kommunicera genom webbplats och sociala kanaler med totalförsvarspliktiga och övriga samhället,
- att bevaka nyhetsrapportering och den allmänna försvars- och säkerhetspolitiska debatten,

- att etablera och bibehålla kontakt med journalister som skriver om försvarsfrågor och andra relevanta frågor,
- att utveckla Pliktrådets varumärkesplattform och visuella identitet samt ta fram en långsiktig kommunikationsplan,
- att utveckla kanaler som fungerar som direkta kontaktvägar mellan Pliktrådet och totalförsvarspliktiga, samt informera om dessa vid förbandsbesök,
- att upprätta och aktivt kommunicera genom webbplats och sociala kanaler med totalförsvarspliktiga, samt
- att informera totalförsvarspliktiga om kongressen och Pliktrådets pågående arbete.

Genomförande

Planering

Vitalt för att information och kommunikationskanaler ska verka kraftfullt är att skapa en kommunikationsplan. I planen ska framgå vilka kanaler Pliktrådet ska bruka för att nå ut med information till allmänheten. Planen ska innehålla en beskrivning där det minst redogörs för vilket sätt, i vilket ändamål samt med vilken uppdateringsfrekvens respektive kanal brukas. I kommunikationsplanen ska redogöras för hur typsnitt, e-postsignatur, visitkort, layout och andra grafiska uttryck ska utformas och användas. Dessa uttryck ska därefter brukas i allt arbete Pliktrådet producerar. Slutligen ska det finnas beskrivningar av rådets förfarande samt hur rådet vill framstå vid diverse uppträdanden i media. Exempel på detta kan vara riktlinjer och stöd vid intervjuer, uttalanden och motsvarande.

Information

Pliktrådet ska, genom de kanaler som klargörs i kommunikationsplanen, upplysa allmänheten om Pliktrådets aktuella arbete, informera om relevanta händelser samt redogöra för Pliktrådets ståndpunkt i diverse frågor. Spridandet av information syftar även till att väcka engagemang hos pliktrörelsens medlemmar, främst de förtroendevalda på utbildande enhet. Dessa publiceringar ska uppdateras kontinuerligt i de aktiva kanalerna, så att de ständigt innehåller aktuell information.

Pliktrådet bör även göra sig lättillgängligt, via direktkanaler mellan Pliktrådet och totalförsvarspliktiga.

Värnpliktiga har inte tillgång till Försvarsmaktens interna kommunikationssystem. De värnpliktigas tillgång till information hämmas således drastiskt, samtidigt som Pliktrådets möjlighet att kommunicera försvåras. Givet detta stärks behovet av att Pliktrådet finner alternativa lösningar. Exempelvis bör Pliktrådet samordna med Sjöstridsskolan (SSS) i syfte att implementera läroplattformen *It's Learning* hos förband med värnpliktiga. Denna kan då användas av flertalet aktörer, såsom förbanden, Pliktrådet och Soldathemsförbundet, för att sprida information, utbildningsmaterial och liknande till värnpliktiga.

Debattartiklar och pressmeddelanden

Debattartiklar och pressmeddelanden bör produceras i den mån det kan tänkas finnas ett allmänintresse. I samband med rapportsläpp och andra kampanjer bör Pliktrådet använda sig av dessa två verktyg.

Kampanjer

Kampanjer kan definieras som en samlad, fokuserad och genomarbetad mediasatsning, som belyser och lyfter upp olika frågor som gäller totalförsvarspliktiga. Då väl genomförda kampanjer är ett effektivt sätt att engagera förtroendevalda bör Pliktrådet överväga möjligheterna att koordinera kampanjerna med exempelvis konferenser för förtroendevalda.

Event

Pliktrådet ska synas på offentliga forum i syfte att lyfta frågor som rör totalförsvarspliktiga på den mediala dagordningen.

Givet detta ska Pliktrådet medverka på konferenser, seminarium och sammankomster där möjligheten finns att lyfta frågor med koppling till totalförsvarsplikt. Däribland Folk och Försvars konferenser och seminarier, Sälenkonferensen, Almedalen, Försvarsdagen och Pride. Pliktrådet bör anordna evenemang tillsammans med samarbetspartners och relevanta aktörer.

Layout

För att Pliktrådet ska uppfattas som en seriös organisation är det viktigt att layouten på det som produceras är professionell och genomtänkt. Pliktrådet ska fortsätta utveckla ett grafiskt uttryck som ska användas för allt arbete Pliktrådet producerar.

Omvärldsbevakning

En förutsättning för att lyckas med mediasatsningen är att känna av de mediala strömningarna. Vidare, för att delta i den politiska debatten krävs att Pliktrådet besitter god kunskap om svensk försvarspolitik, utvecklingen av totalförsvaret samt myndigheternas uppdrag och verksamhet. Därav är det viktigt att Pliktrådet ständigt bevakar och agerar på nyhetsflödet med de hjälpmedel som står till förfogande. Pliktrådet bör kontinuerligt göra omvärldsanalyser. Dessa hjälpmedel bör även nyttjas till att utvärdera genomslag av egna utspel i media. Med hänsyn till omfattningen av denna arbetsuppgift är det väsentligt att Pliktrådet nyttjar en omvärldsbevakningstjänst.

Stöd till totalförsvarspliktiga

Pliktrådet ska uppmuntra totalförsvarspliktiga att engagera sig lokalt och göra egna utspel massmedialt, i enlighet med Idéprogrammet. Uppmuntran ska ske genom samordningsstöd, resurser och förmedling av kunskap, i syfte att stärka engagemanget på förbanden och tydligt förmedla bilden av en gemensam rörelse.

Webbplats

Webbplatsen ska upplysa om Pliktrådets aktuella arbete, informera om aktuella händelser och pliktrörelsens ståndpunkt i olika frågor. Webbplatsen ska syfta till att väcka engagemang hos pliktrörelsens medlemmar. Uppdatering ska ske regelbundet och kan med fördel göras av samtliga ledamöter, men en av ledamöterna ska vara ansvarig för att detta sker.

Förbandsverksamhet

Syfte

Pliktrådets största angelägenhet är de totalförsvarspliktiga. Det är därför av stor vikt att Pliktrådet tillhandahåller de totalförsvarspliktiga stöd och vägledning i den form som anses vara nödvändig, såsom inhämta åsikter, vägleda i förtroendeuppdragen och uppmuntra det lokala medinflytandearbetet.

Det är Pliktrådets skyldighet att se till att de krav kongressen ställer på medinflytandet ute på förbanden genomsyrar hela Försvarmakten.

Mål

Pliktrådet har en god översikt och förståelse för de värnpliktiges vardag, välmående och verksamhet och har ett fungerande samarbete med de lokalt förtroendevalda.

Pliktrådets förbandsverksamhet bidrar till att de värnpliktiga uppfattar sig som en bärande del av pliktrörelsen.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att två gånger besöka samtliga utbildande enheter som bedriver grundutbildning av totalförsvarspliktiga,
- att producera en rapport per besök,
- att informera värnpliktiga om kongressens krav, samt
- att i dialog med värnpliktiga kontrollera att grundutbildningen bedrivs på ett sådant sätt som stämmer överens med kongressens vilja.

Genomförande

Förbandsbesök

Under ett ordinarie förbandsbesök ska Pliktrådet träffa värnpliktiga, förtroendevalda, lokalt medinflytandeansvarig (LMA), plutonsledning, kompaniledning, förbandsledning, Försvarshälsan samt övrig personal som kan vara av vikt för värnpliktigas förhållanden på förbandet.

Besöken förbereds genom att ansvarig för arbetsområdet fördelar besöken mellan ledamöterna. Därefter hemställer rådsledamoten förbandet att utforma besöket efter de behov Pliktrådet har, i så god tid som möjligt.

Efter varje besök ska en rapport produceras, i syftet att etablera en kontinuerlig dialog och ett samarbete med förbandet.

Pliktrådet bör, i slutet av varje förbandsbesök, sitta ner med högsta möjliga chef för att delge intryck och de förbättringspunkter Pliktrådet anskaffat under besöket.

Kontakt med förband och förtroendevalda

En viktig del i det lokala arbetet är att skapa och vidmakthålla en god kontakt med förtroendevalda, förbandschefer, LMA samt övrig för verksamheten relevant personal. Syftet är att inhämta aktuella krav och frågor, uppdateras om verksamheten samt följa upp och åtgärda eventuella problem på förbanden. Vidare syftar kontakterna till att stötta de förtroendevalda i deras arbete med exempelvis lokala kampanjer, konferenser samt stöd vid utbildning.

För att underlätta arbetet bör kontaktlistor upprättas över förtroendevalda och anställda. Dessa ska överlämnas till kommande Pliktråd, för att skapa kontinuitet.

Informera om Pliktrådets arbete

Pliktrådet ska informera de värnpliktiga vid förbanden om Pliktrådets organisation och funktion samt kongressens krav. Detta kan med fördel genomföras i form av aulasamlingar på schemalagd tid eller på uppställningar.

Detta är ett led i att öka engagemanget för pliktrörelsen, skapa förståelse för rörelsen samt ge en ökad legitimitet för de förtroendevalda på förbanden.

Personärenden

Syfte

Värnpliktiga känner sig inte alltid trygga med att söka stöd och vägledning på sitt förband, eller så får de inte det gehör som de söker. Pliktrådet ska därför agera som stöd för värnpliktiga i personärenden. Som pliktad har man inget fackförbund att vända sig till och inte heller rätt att ”säga upp sig”/avsluta sin utbildning. Detta förstärker behovet av motsvarande stöd och gör Pliktrådet till en mycket viktig stödfunktion.

Mål

Pliktrådet finns vid behov tillgängligt för enskilda totalförsvarspliktiga.

Försvarsmakten är behjälplig i hantering av personärenden.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

att vid behov stötta och vägleda enskild totalförsvarspliktig.

Genomförande

Värnpliktig

När en individ eller en grupp totalförsvarspliktiga söker kontakt med Pliktrådet ska Pliktrådet stötta och vägleda i ärendet. Rådets ledamöter ska också kunna lyfta en fråga å de totalförsvarspliktigas vägnar gentemot relevant myndighetsinstans.

Problemlösning

För att Pliktrådet ska vara behjälpliga måste det inom rådet finnas god kännedom om totalförsvarspliktigas rättigheter och skyldigheter. Rådets ledamöter bör även ha en god uppfattning om de befattningar och tjänster som finns, både lokalt och centralt inom utbildande myndighet och Plikt- och prövningsverket, för att kunna hänvisa värnpliktiga vidare.

Handbok personärenden

För detta arbetsområde bör en intern handbok utvecklas för rådets ledamöter, innehållande svar på vanligt förekommande frågor samt tillvägagångssätt vid mer svårhanterliga problem. Handboken ska uppdateras kontinuerligt. I denna bok ska det tydligt framgå hur Pliktrådet hanterar personuppgifter.

Personärenden

För att utöka befintlig information rörande personärenden ska Pliktrådet dokumentera personärenden som är prejudicerande eller viktiga ur ett kontinuitetsperspektiv.

Prioriterade projekt

Prioriteringsklass 1 (utan inbördes ordning)

Organisationsutveckling

Syfte

Efter det första Pliktrådets verksamhetsår finns en organisation på plats, där det tidigare inte fanns någon. Dock finns mycket kvar att göra vad gäller etableringen av en effektiv påverkansorganisation för pliktpersonalen inom totalförsvaret. Därför är det viktigt att Pliktrådet under det kommande verksamhetsåret prioriterar en medveten organisationsutveckling och att, inför nästkommande kongress, bidra till att lägga ytterligare grund för den bredare rörelsen. Utvecklingsarbetet ska fortskrida kontinuerligt och vara en stabil grund för nästkommande Pliktråd att ta avstamp från.

Under Värnpliktskongressen väljs Pliktrådets ledamöter och de påbörjar sitt verksamhetsår med omedelbar verkan. De avbryter i praktiken sin plikttjänstgöring vid sina respektive förband, men fullgör sin utbildning vid Pliktrådets kansli. Att avbryta sin plikt med ett fåtal veckor kvar av sin plikttjänstgöring innebär att ledamoten ofta missar de slutövningar och examinationer som är nödvändiga om personen i fråga skulle vilja ta anställning i Försvarmakten efter avslutad mandatperiod i Pliktrådet.

Avbrottet medför dessutom administrativ förvirring för det berörda förbandet, när det kommer till godkännande av resultat, utbetalningar av ersättningar och utbildningspremie samt i frågor som rör krigsplacering av ledamoten. Tillträdande Pliktråd bör utreda om förskjuten verksamhetsstart är gångbart och en lämplig lösning.

Pliktrådets anslutning till Försvarmakten som den ser ut nu ger utslag i såväl praktiska som strukturella och principiella konsekvenser. Rent praktiskt innebär anslutningen att boende och kansli för Pliktrådets ledamöter, samt arbetsledning av Pliktrådets personal (som i nuläget anställs och arbetsleds av Högkvarteret), blir problematisk. På sikt, ett decennium framåt i tiden från nu, kan man dock tänka sig att dessa problem löser ut sig.

Vad som är än allvarligare är dock att Pliktrådet som organisation

- 1) brister i **ändamålsenlighet**, när Pliktrådet är så hårt knuten till den myndighet det ska granska och kan tänkas komma i konflikt med,
- 2) inför kongressen måste redovisa måluppfyllelse med reservationer för myndighetens rutiner, vilket inte är lämpligt underlag för **ansvarsutkrävande**, samt
- 3) får betydande problem i **flexibiliteten** i sin verksamhetsplanering, då Pliktrådet som intressepolitisk organisation har radikalt andra behov än myndigheten.

Mål

Pliktrådet tillser att det finns en tydlig intern samordning och samsyn kring organisationens behov och utveckling.

Pliktrådet utvecklar organisationen i linje med interna styrningar och ändamål.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att aktivt arbeta för att utveckla, förankra och stärka Pliktrådets organisering och arbetsmetoder inför det kommande verksamhetsåret,
- att senast två månader efter kongressen upprätta ett internt policydokument som reglerar gruppens viktiga områden,
- att senast två månader efter kongressen fastslå en övergripande verksamhetsplanering, samt
- att senast två månader efter kongressen konstituera sig och anta ansvarsroller.
- att utreda möjligheten om förskjuten verksamhetsstart för Pliktrådets ledamöter till efter ordinarie muck,
- att om det efter utredning ansetts möjligt och lämpligt, till Värnpliktskongressen 2022 skriva en proposition med förslag om förskjuten verksamhetsstart för Pliktrådets ledamöter, samt
- att ge tillträdande Pliktråd i uppdrag att i grunden utreda frågan om Pliktrådets organisationsform.

Genomförande

Konstituering

Plikträdet bör tillse att en regelrätt konstituering äger rum, och att den dokumenteras och diarieförs på lämpligt sätt. Efter kongressens avslutande bör Plikträdet arbeta aktivt med kongressens dokument och tillse att den ledamot med bäst kompetens ansvarar för respektive projekt.

Utveckling av Pliktrådets arbetsmetoder

För att utveckla, förankra och stärka Pliktrådets organisering och arbetsmetoder krävs att Pliktrådets ledamöter aktivt följer upp sin verksamhetsplanering, exempelvis genom kvartalsvisa möten, på vilka man följer upp den operativa planen och reviderar den efter behov. Då arbetsbelastningen kan komma att bli snedfördelad vid konstitueringen krävs att man kontinuerligt ser över arbetsmetoder och justerar ansvarsfördelningen när omständigheterna kräver det. Plikträdet bör tillse att så stort inflytande som möjligt ges för Plikträdet över sina anslag i verksamhetsbudget, för att säkra Pliktrådets autonomi.

Pliktrådets organisationsform

Pliktrådets organisationsform bör ses över.

Förskjuten verksamhetsstart

En förskjuten verksamhetsstart för Pliktrådets ledamöter bör utredas.

Medinflytande

Syfte

Medinflytandet är grunden för kravdrivning ute på förbanden. De förtroendevalda arbetar i den medinflytandestruktur som finns ute på förbanden och genom denna kan de lösa problem som rör det enskilda förbandet i fråga. För att kunna agera och få igenom de pliktigas vilja krävs att de förtroendevalda har en god insikt om sina roller, känner sig säkra i dem, får stöd och att det finns en fungerande medinflytandestruktur.

Mål

En enhetlig medinflytandestruktur finns inom respektive försvarsorganisation.

Medinflytandestrukturen effektiviseras genom tydliga direktiv från central nivå, samt utveckling av utbildning och information till de förtroendevalda.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att ledamöterna är pålästa på medinflytandeförordningen och andra styrande dokument för att kunna stödja utvecklandet av medinflytandet,
- att verka för att de bestämmelser och regler som finns gällande medinflytandet upprätthålls, samt
- att föra en kontinuerlig dialog med utbildande myndighet om utvecklandet av medinflytandestrukturen.

Genomförande

Samarbete med MHS

Pliktrådet ska etablera en god kontakt med MHS. Ledamöterna bör delta, och om möjligt föredra, vid utbildningar i medinflytande vid MHS. Vidare ska Pliktrådet verka för att kontinuerlig medinflytandeutbildning för befälslag genomförs ute på förbanden.

Förbandsbesök

Pliktrådet ska under sina förbandsbesök kontrollera att det formella medinflytandet fungerar samt att de förtroendevalda väljs och erhåller utbildning i rätt tid. Det är bland annat viktigt att förtroendevalda ges möjlighet att delta i exempelvis förbandsnämnd eller motsvarande verksamhet. Pliktrådet ska uppmuntra och stödja det lokala engagemanget, och hjälpa de förtroendevalda avseende hur de kan gå vidare i sitt arbete och skapa nätverk mellan förbanden.

För att de förtroendevalda ska kunna utföra sina uppdrag måste de få tillgång till de resurser som är nödvändiga. LMA och liknande funktioner på förbanden bör hållas uppdaterade vad avser Pliktrådets verksamhet, för att kunna informera de värnpliktiga om aktuella händelser. Pliktrådet ska främja initiativ, såsom lokala värnpliktskonferenser och garnisonsnämnder.

Medinflytandebildning

Plikrådet ska visa intresse för att delta i medinflytandebildningar. Plikrådet ska arbeta för att förbanden lägger in medinflytandebildning i stomplanen, så att de förtroendevalda inte är frånvarande vid utbildning på grund av annan verksamhet. Plikrådets medinflytandebildning bör kontinuerligt utvärderas och revideras.

Den medinflytandebildning som för närvarande genomförs av Försvarmakten är undermålig. Plikrådet har tidigare, vid upprepade tillfällen, träffat förtroendevalda som inte förstår syftet med sin funktion och i många fall ser sitt uppdrag som en börda. Givet detta bör Plikrådet verka för att det tas fram ett nytt underlag som kan stödja LMA ute på förbanden. Underlaget bör tas fram tillsammans med ansvariga funktioner vid Försvarmaktens högkvarter.

Politisk opinionsbildning

Genom att skapa goda kontakter med de myndigheter som ansvarar för utbildningen av totalförsvarspliktiga skapas en god förståelse för hur medinflytandearbetet ser ut inom respektive myndighet. Detta är viktigt för att bibehålla en bra kommunikation samt för att skapa fler tillfällen att få upp pliktpersonalperspektivet på den mediala dagordningen.

I projektet ska ansvarig se till att nyheter och möjligheter till påverkan, på lokal såväl som central nivå, hålls i fokus. Detta uppnås genom att föra en dialog med chefer inom och utanför respektive utbildande myndighet samt genom att träffa och uppvakta politiker.

Arbetsmiljö och säkerhet

Syfte

Ingen totalförsvarspliktig ska lida fysisk eller psykisk skada under sin tjänstgöring. Arbetsmiljö- och säkerhetsarbete måste ständigt utvecklas. Strävan att uppfylla utbildningsmålen får aldrig äventyra säkerheten. Det är särskilt viktigt att arbetsmiljö- och säkerhetsarbetet inom Försvarmakten utvecklas för att bättre främja psykisk hälsa bland värnpliktiga.

Ett tillgängligt, välkänt och likformat system för olycks- och avvikelserapportering måste implementeras inom hela Försvarmakten. Både värnpliktiga och befäl måste ges relevant utbildning och stöd för att enkelt kunna använda rapporteringssystemet.

Det ska i alla lägen finnas för tjänsten lämpad, och för individen anpassad, utrustning. Det är viktigt att alla enskilda ges goda kunskaper i hur utrustningen ska individanpassas.

Mål

Ingen pliktad ska utsättas för psykisk eller fysisk skada under sin tjänstgöring.

Ett nytt olycks- och tillbudsrapporteringssystem, som är användbart för såväl värnpliktiga som anställda, införs inom Försvarmakten.

Ingen pliktad ska tvingas bära, eller skadas av, fel storlek av tilldelat materiel.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att delta i referensgruppen för jämställd materieförsörjning,
- att den ledamot med huvudansvar för Pliktrådets arbete om arbetsmiljö och säkerhet under verksamhetsåret ska ha besökt minst 3 förband, gärna olika försvarsgrenar, samt
- att följa upp arbetsmiljön och säkerheten och Försvarmaktens arbete med densamma.

Genomförande

Arbetsgrupper och tillsynsverksamhet

Pliktrådet ska sträva efter att delta i samverkansgrupper, verksamhetssäkerhetsmöten, tillsyner samt övriga arbetsgrupper av intresse för Sveriges pliktades arbetsmiljö och säkerhet.

Syftet ska vara att informera om Sveriges pliktades krav, rapportera erfarenheter samt inhämta information och påverka beslutsprocesser. Pliktrådet ska under tillsyner verka för att pliktperspektivet lyfts och att fler pliktade skyddsassistenter deltar.

Information och utbildning

I samband med att ett system införs för värnpliktigas deltagande i det lokala arbetsmiljöarbetet och skyddsassistenter utses på förbanden, ska Pliktrådet verka för att nödvändig information och utbildning för dessa alltid tillhandahålls. Särskilt viktigt är att tillse att Försvarmakten på central nivå utvecklar rutiner och riktlinjer för hur skyddsassistenter ska ges relevanta förutsättningar och resurser att utföra sitt uppdrag.

Plikträdet ska i alla relevanta sammanhang lyfta vikten av utbildning och information för befäl och pliktiga rörande psykisk hälsa och kamrathjälp.

Ett nytt olycks- och tillbudsrapporteringsystem

Plikträdet ska gentemot Försvarmaktens högkvarter särskilt driva att ett nytt eller förändrat olycks- och tillbudsrapporteringsystem införs.

Systemet ska utformas så att rapportering enkelt kan göras av både värnpliktiga och anställda. Plikträdet bör verka för att olycks- och tillbudsrapporteringar ska kunna ske anonymt.

Uppföljning och stöd

Plikträdet ska kontinuerligt följa upp arbetet inom utbildande myndighet. Uppföljning görs under förbandsbesök och lokala träffar med berörd personal samt genom kontinuerlig dialog med myndighetens säkerhetsinspektion, högkvarter och pliktade skyddsassistenter. Plikträdet ska upprätta, samt använda sig av, kontaktlistor över förtroendevalda i detta syfte.

Opinionsbildning

Genom att etablera en god kontakt med utbildande myndigheter erhålls insikt i arbetsmiljöarbetet vid respektive myndighet. Detta är viktigt för att bibehålla en god kommunikation samt för att skapa fler tillfällen att yttra pliktpersonalsperspektivet i det arbete som bedrivs.

Inom projektet ska påverkansmöjligheter lokalt och centralt hållas i fokus. Detta görs genom uppvaktningsav chefer inom och utanför utbildande myndigheter samt genom politikeruppvaktningsav. För att uppnå handling baserat på de ståndpunkter som drivs i projektet krävs även en god dialog med produktionsenheten på Försvarmaktens högkvarter samt säkerhetsinspektionen.

Prioriteringsklass 2 (utan inbördes ordning)

Plikt och mönstring

Syfte

Samhället är idag i ett mycket stort behov av en ökad kunskap om totalförsvaret och plikten, särskilt bland unga. Pliktrådet, som företrädare för Sveriges totalförsvarspliktiga, ska ta ett ansvar i att kravdriva mot Försvarmakten, MSB och Plikt- och prövningsverket om utbildning av unga, om pliktens innebörd och totalförsvaret i stort. Till exempel bör Försvarmakten, MSB och Plikt- och prövningsverket återinföra skolinformatörer, som besöker landets skolor och informerar om exempelvis mönstring, plikt och befattningar.

Pliktrådet bör vidare under sitt verksamhetsår hålla god kontakt med Plikt- och prövningsverket. Myndigheten i fråga är den enda som ansvarar för inskrivning av de blivande totalförsvarspliktiga och är i många fall den första kontakten som ungdomar får med totalförsvaret. Myndigheten är utöver detta den enda instans som kan avskriva en totalförsvarspliktig från sin tjänst. Pliktrådet är en viktig del i utvecklingsarbetet av myndigheten likväl som att myndigheten är en viktig del i Pliktrådets arbete.

För att kommande totalförsvarspliktiga ska få goda förutsättningar att genomföra totalförsvarspliktsutbildningen krävs att mönstringsförfarandet och informationen om tjänsten är av mycket hög kvalitet. Att mönstringen genomförs noggrant och med god anpassning och hänsyn till varje individ lägger grunden för en värnplikt som är meningsfull för den enskilde. Detta möjliggör att rätt person hamnar på rätt plats i totalförsvaret. Att individen får korrekt och utförlig information om sin tjänst är en förutsättning för att ta sig an plikttjänsten med hög motivation och bibehållet förtroende för utbildande myndighet.

Mål

Kännedomen i samhället om totalförsvarsplikten är god. Behovet och konsekvenserna av en personalförsörjning genom plikt är mycket väl förankrat inom alla delar av totalförsvaret och hos alla som genomgår grundutbildning.

Vid inskrivning placeras varje person på rätt plats med rätt information.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att träffa Plikt- och prövningsverkets ledning vid minst ett tillfälle under året,
- att löpande granska totalförsvarsmyndigheternas arbete, samt
- att följa upp det pågående arbetet rörande uttagningar, befattningar och mönstring.

Genomförande

Opinionsbildning

Bruk av plikt förutsätter folkförankring och transparens kring dess innebörd och tillämpning, både för samhället såväl som den enskilde individen. I projektet är det således viktigt att väcka opinion kring frågor rörande plikt och mönstring, exempelvis; vikten av information om och kunskap kring pliktlagen och dess innebörd för den enskilde, totalförsvaret samt totalförsvarsmyndigheternas arbete och respektive uppgifter. Det är vidare viktigt att opinionsbilda för en kvalitativ och rättvis mönstring, som synliggör den enskilde individens potential, intressen och förmågor.

Denna opinionsbildning bör göras i dialog med relevanta beslutsfattare inom totalförsvarsmyndigheterna, de lokala förbanden, såväl som med aktörer av relevans i den civila sfären, så som politiska ungdomsförbund, media, civilsamhället, ideella organisationer och/eller föreningar. Det är viktigt att ha både ett centralt och regionalt perspektiv i opinionsbildningsarbetet, och att vara lyhörd för de totalförsvarspliktigas perspektiv och åsikter. Genom att opinionsbilda ökar projektens och frågornas genomslagskraft.

Information om totalförsvaret

Pliktrådet ska gentemot Försvarmakten, MSB, Plikt- och prövningsverket samt andra relevanta aktörer, kravdriva för att höja den allmänna kunskapsnivån om totalförsvaret. I dialog med myndigheterna ska Pliktrådet sträva mot att ge förslag på hur detta kan göras, exempelvis genom skolinformatörer. Det är viktigt att den allmänna förståelsen för totalförsvaret ökar bland befolkningen.

Det är även av stor vikt att exempelvis befattningsbeskrivningar på Forsvarsmaktens hemsida förbättras för de som just ska komma att göra värnplikt. Pliktrådet ska förmedla vikten av att denna information är korrekt och sanningsenlig samt ger en djuplodande förståelse för vad pliktlagen innebär. Forsvarsmaktens rekryteringskampanjer räknas inte som saklig information om totalförsvaret.

Befattningsbeskrivningar

Plikt- och prövningsverket är ofta den första kontakten ungdomar har med totalförsvaret. Vikten av korrekt och adekvat information är således stor. Därav ska Pliktrådet följa upp arbetet med framtagandet av befattningsbeskrivningar.

Besök vid Plikt- och prövningsverkets kontor

Besöken syftar till att uppmärksamma Plikt- och prövningsverket, Forsvarsmakten och MSB på eventuella brister gällande mönstringsförfarandet och information.

Under besöken vid Plikt- och prövningsverkets regionalkontor ska det bemötande de mönstrande ges samt den information som de mönstrande får följas upp. Pliktrådets uppfattning ska föras högre upp i myndigheten genom möten med ledningen.

En besöksrapport per mönstringskontor bör produceras. Det bör även tas fram en skriftlig återkoppling till Plikt- och prövningsverket som skickas till dess huvudkontor. Rapporten kan med fördel innehålla feedback till Forsvarsmakten om ansvaret och samarbetet med Plikt- och prövningsverket.

Förbandsbesök

Vid besök ute på förbanden bör ledamöter följa upp de totalförsvarspliktigas utbildning och hur deras befattningar sköts. Det är viktigt att detta dokumenteras och följs upp på så att Pliktrådet får en övergripande bild av hur många totalförsvarspliktiga som upplever att de är välinformerade om sin tid i utbildningen. Exempel såsom olämplig tilldelning av befattning, värnpliktiga som hamnat på andra orter än de informerats om eller fått befattningar som skiljer sig från den de tilldelats vid mönstring, ska rapporteras till förbandsledning samt lyftas med berört mönstringskontor.

Juridiska rättigheter och skyldigheter

Syfte

Många värnpliktiga saknar kunskap om vilka rättigheter och skyldigheter de egentligen har under sin värnpliktsutbildning.

Detta i sin tur skapar risk för bristande rättssäkerhet för de som tjänstgör under plikt. Problemet inskräps ytterligare då de värnpliktigas okunskap ibland medvetet eller omedvetet, utnyttjas av befäl. Exempel på detta kan vara tveksamma bestraffningsmetoder, ofta presenterade som ”belöningar” till rent rättsvidriga tilltag, såsom olagliga frihetsberövanden. Med anledning av detta måste Pliktrådet finnas som en extern granskande instans och som stöd för Sveriges totalförsvarspliktiga.

Mål

Sveriges totalförsvarspliktiga är väl medvetna om de rättigheter och skyldigheter som berör dem.

All myndighetsutövning gentemot de totalförsvarspliktiga sker på ett rättssäkert sätt.

En oberoende instans följer upp och säkerställer rättssäkerheten för Sveriges totalförsvarspliktiga.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att ha goda kunskaper rörande rättsläget för totalförsvarspliktiga,
- att etablera och upprätthålla en god kontakt med utbildande myndighet och Plikt- och prövningsverkets juridiska staber, samt
- att uppmärksamma och stävja överträdelser som sker på förbanden.

Genomförande

Kunskap

Det är viktigt att framför allt ansvarig för projektet sätter sig in i vilka rättigheter och skyldigheter totalförsvarspliktiga har. Samtliga ledamöter bör orientera sig i förordningar, föreskrifter, reglementen, handböcker och annan relevant litteratur.

Information

Under konferenser, medinflytandeträffar, medinflytandeutbildningar samt vid förbandsbesök bör de totalförsvarspliktiga informeras avseende rättigheter, skyldigheter och om behov finns, tillåtna disciplinåtgärder. Detta kan med fördel kompletteras med att utarbeta en informationsfolder eller motsvarande som ska finnas ute på förbanden.

Opinionsbildning

Genom att etablera en god kontakt med Plikt- och prövningsverket och utbildande myndighets juridiska staber erhålls insikt i arbetet på respektive stab.

Detta är viktigt för att hålla en god kommunikation med myndigheterna vid liv samt förmedla ett pliktpersonalsperspektiv till berörda funktioner.

Inom projektet ska påverkansmöjligheter lokalt och centralt hållas i fokus. Detta görs genom uppvaktning av chefer inom och utanför utbildande myndigheter samt genom politikeruppvaktningar.

Kompensationer

Syfte

Sveriges totalförsvarspliktiga har alltid efterfrågat höjda dagsersättningar och ett ersättningssystem som bättre kompenserar för individens villkor och inkomstbortfall under grundutbildningen. Attraktiva villkor och utbildning är även en förutsättning om utbildande myndighet vill ha en effektiv och fullgod personalförsörjning.

Mål

Pliktrådet verkar för att ingen ska förlora ekonomiskt på att genomföra grundutbildning. Den uppoffring som totalförsvarspliktiga gör i landets intresse erkänns av allmänheten genom att de i alla avseenden ges skälig kompensation för sin insats.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att verka för att återinföra pliktlegitimation likt den tidigare värnpliktslegitimationen, samt
- att verka för att nya rutiner och penningbelopp för ärenden kopplade till Försäkringskassan och Kammarkollegiet tas fram.

Genomförande

Opinionsbildning

Plikträdet bör bilda opinion bland beslutsfattare för att driva krav för bättre kompensationer.

Plikträdet bör uppvakta, kravdriva och samarbeta med regeringsföreträdare och riksdagsledamöter, samt andra organisationer av intresse, för att uppnå målen om bättre kompensationer. Försvarsdepartementet och Finansdepartementet bör vara den mest naturliga vägen.

Relevant stabsfunktion

Berörda myndigheter har beslutsrätt om vissa villkors- och ersättningsfrågor. Plikträdet bör sätta sig in i vad som regleras i förordningar och vad som regleras i myndigheternas egna föreskrifter, för att således kunna föra dialog och kravdriva gentemot relevant stabsfunktion.

FM HKV RES

Försvarsmaktens reseenhet har bland annat ansvaret för värnpliktigas resor och upphandlingen av reseavtal. Givet detta är denna enhet särskilt viktig att granska och kravdriva mot.

Lokalt

Plikträdet bör inhämta underlag lokalt i stödjande syfte inför diskussion och kravdrivning mot beslutsfattare. Samtal med totalförsvarspiktiga är en förutsättning för en god uppfattning om vilka områden inom ämnet kompensationer som missnöjet är störst. Givetvis bör Plikträdet prioritera områdena därefter.

Plikträdet bör stödja totalförsvarspiktiga som upplever att de inte får den ersättning de är berättigade till. Lokalt bör Plikträdet tala med adjutanter, administratörer eller motsvarande ansvarig, för att få en uppfattning kring tillämpandet av Försvarsmaktens rese- och ersättningssystem i realiteten.

Pliktlegitimation

Innan plikten lades vilande fanns en så kallad värnpliktslegitimation. Med denna kunde de värnpliktiga åka gratis kollektivtrafik runt om i hela landet. Dessutom erbjöds värnpliktsrabatt liknande studentrabatter som finns på diverse butiker, caféer och så vidare. Pliktrådet bör verka för att återinföra en pliktlegitimation och de förmåner som kommer med den. Detta kräver samverkan och kravdrivning mot flertalet myndigheter, departement och civilsamhälle.

Försäkringskassan och Kammarkollegiet

I dagsläget fungerar handläggningen av bidragsärenden hos Försäkringskassan och Kammarkollegiet undermåligt. Pliktrådet bör prioritera frågan om att ändra regelverk och rutiner kopplat till Försäkringskassan och Kammarkollegiet.

Meritvärde

Syfte

Att genomgå totalförsvarspliktsutbildning resulterar i att individen skjuter upp sina andra planer, oavsett om det gäller arbete eller studier, under ett års tid. Detta statens ingrepp på individen kan och bör endast ses som legitimt om han eller hon lämnar sin utbildning med ett civilt mervärde som kan ses som kompensatoriskt för det förlorade året.

Disciplin, tidspassning, effektivitet, initiativförmåga och arbete under pressande förhållanden, sjukvård, brandsläckning, idrottslära, ledarskap, etik och moral är bara några av den totalförsvarspliktiges kompetenser.

Dock är det nödvändigt att dessa färdigheter valideras och görs begripliga för civila arbetsgivare. Vikten av detta är särskilt stor idag, när totalförsvarsplikten införts efter att ha varit ur bruk i flera år, och den allmänna kännedomen om den i samhället följaktligen sjunkit.

Sådan validering kan ske genom certifiering av praktiska kunskaper, lättförståeliga vitsord och bättre allmän information till samhället om vad dagens totalförsvarspliktsutbildning innebär. Försvarsmakten bör även samarbeta mer med externa utbildare samt arbetsgivare för att underlätta för den totalförsvarspliktige att utnyttja sina förvärvade kunskaper efter värnpliktstiden.

Mål

Att utbildande myndighet ska erbjuda en så kvalitativ utbildning att samhället kan erkänna fullgjord totalförsvarsplikt som en värdefull merit.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

att övervaka utbildande myndighets handhavande av den civila meriteringen, samt

att stötta arbetet med civilt meritvärde på förbanden.

Genomförande

Opinionsbildning

Pliktrådet ska uppvakta och kravdriva mot beslutsfattare i relevant myndighet, regeringsföreträdare samt riksdagsledamöter. I övrigt ska Pliktrådet även uppvakta, driva opinion och samarbeta med organisationer av intresse, exempelvis olika fackförbund.

Det är av stor vikt att Pliktrådet skapar opinion bland beslutsfattare för att Sveriges totalförsvarspliktiga ska få ett bättre civilt meritvärde. Pliktrådet ska arbeta för att utbildande myndighet på ett omfattande sätt marknadsför totalförsvarspliktens allmänna meritvärde.

Det är av vikt att Pliktrådet skapar opinion bland beslutsfattare för att Sveriges totalförsvarspliktiga ska få bättre kompensationer. Pliktrådet ska uppvakta, kravdriva mot och samarbeta med beslutsfattare i relevant myndighet, regeringsföreträdare och riksdagsledamöter, samt andra organisationer av intresse, för att målen ska uppnås.

Förbandsverksamhet

Pliktrådet ska kontinuerligt följa upp och stötta arbetet med civilt meritvärde på förbanden och återkoppla till förbandsledningen. Pliktrådet ska arbeta för att stötta förbanden i att kontakta varandra och lösa problem gemensamt. Pliktrådet ska stötta förbanden med att nå lokala lösningar med näringsliv och utbildningsväsende.

Nivåplacering SeQF/OCN

En totalförsvarspliktig tillskansar sig typiskt sett mycket värdefulla kunskaper inom en mängd områden. Idag synliggörs inte dessa kompetenser och kunskaper tillräckligt för civila arbetsgivare. Genom att verka för att alla totalförsvarspliktsbefattningar nivåplaceras i Open College Network (OCN) och/eller svenska ramverket för kvalifikationer (SeQF), kan civila arbetsgivare få en förståelse för de kunskaper och kompetenser totalförsvarspliktiga har.

Uppföljning

Pliktrådet ska följa upp arbetet som relevant myndighetsledning bedriver inom civilt meritvärde. Inom Försvarmakten arbetar Arbetsgivarrelationer med meritering och validering av värnplikt, således är de en god samarbetspartner. Med dessa bör Pliktrådet kontinuerligt utbyta erfarenheter och synpunkter.

Prioriteringsklass 3 (utan inbördes ordning)

Internationella relationer

Syfte

Plikträdet kan dra nytta av och implementera lärdomar från andra organisationer vid internationella sammankomster. Vid dessa sammankomster ska Plikträdet i utbyte också dela med sig av sina lärdomar för att medinflytandeorganisationerna ska kunna driva och uppnå gemensamma mål.

Mål

Plikträdet har ett utvecklat och kontinuerligt samarbete med de nordiska motsvarigheterna till Plikträdet.

Plikträdet har ett forum för samarbete i Europa.

Plikträdet är en del av internationella samarbeten.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Plikträdet:

att dra lärdomar och ta inspiration av motsvarande organisationer i andra nordiska länder, samt

att bjuda in finska, danska och norska värnpliktsråden till Värnpliktskongressen.

Genomförande

Internationella konferenser

Plikträdet ska delta aktivt på internationella konferenser. Plikträdet ska eftersträva att utveckla kontakter i olika länder samt försöka inleda samarbete med dessa.

Det nordiska samarbetet

Plikträdet ska verka för att fördjupa det nordiska samarbetet, genom att skapa och upprätthålla god kontakt med det norska, danska och finska värnpliktsråden.

Internationella samarbeten

Det har tidigare funnits ett Europeiskt värnpliktsråd där Sverige deltagit. Detta finns inte i dagsläget, däremot bör Pliktrådets ledamöter hålla sig öppna för och ta initiativ till samarbeten och dialog med internationella organisationer liknande Pliktrådet. Dessa innefattar, men begränsas inte till organisationer inom Europa.

Svenska soldathemsförbundet

Syfte

Soldathemmen arbetar för att förbättra vardagen för de värnpliktiga och tillgodose en meningsfull fritid. Detta sker genom att de erbjuder uppehållsrum, har försäljning med kiosksortiment, anordnar aktiviteter och ofta har spel och datorer tillgängligt.

Det är av yttersta vikt att Pliktrådet är engagerade i soldathemmen, på central och regional nivå, då de står för största delen av fritidsaktiviteterna för värnpliktiga. Utan soldathemmen skulle det bli svårare för de värnpliktiga att sysselsätta sig på fritiden.

Mål

Pliktrådet har en god kontakt med förbundsstyrelsen och kontinuerlig kontakt med direktorn och övrig personal vid Svenska soldathemsförbundet.

Soldathemmen förbättras ständigt och moderniseras för att erbjuda en så bra tjänst som möjligt för de värnpliktiga.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att ta fram en bedömningsskala för Sveriges soldathem utifrån de värnpliktigas syn på lokala soldathem, för att kunna främja verksamheten,
- att verka för att det ska finnas ett soldathem på varje fast utbildningsort för värnpliktiga, samt
- att besöka samtliga soldathem minst en gång under året.

Genomförande

Kontakt med Svenska soldathemsförbundet

Svenska soldathemsförbundet har ett antal styrelsemöten samt en kongress; vid dessa tillställningar ska Plikträdet medverka. Utöver dessa ska samarbetet främjas via kontinuerlig kontakt med Svenska soldathemsförbundets direktor.

Förbandsbesök

I samband med förbandsbesök ska soldathem och föreståndare besökas, för att kunna producera en sammanställning av samtliga soldathem. Plikträdet ska även kunna verka som erfarenhetsbrygga mellan olika soldathem.

Minnespris

Syfte

Robert Holmgrens minnespris ska återinföras och eventuellt bör andra pris instiftas, för att stödja eller uppmärksamma totalförsvarspliktiga. Robert Holmgrens minnespris hedrar minnet av totalförsvarspliktiga som förlorat livet eller skadats psykisk eller fysiskt under tjänstgöring. Detta genom att årligen dela ut ekonomiskt stöd till totalförsvarspliktig och uppmuntra behjärtansvärda insatser till deras förmån. Minnespriset kan också delas ut till en individ som på ett utmärkande sätt har gjort något extra för värnpliktigas vardag, välmående och medinflytande. Detta görs tillsammans med, samt med ekonomiskt stöd av, föreningen Svensk soldat.

Plikträdet har till uppgift att samverka med föreningen Svensk soldat, samt bidra till upprättandet av en ny ordning och struktur för hur föreningens och Pliktrådets samarbete ska se ut.

Mål

Att minnespriset återinförs och delas ut på kongressen.

Plikträdet upprättar ett samarbete med föreningen Svensk soldat.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

att dela ut ett minnespris på Värnpliktskongressen 2022.

Genomförande

Minnespris

Pliktrådet ska dela ut ett minnespris och i samband med det hedra värnpliktiga som har gått bort eller förolyckats under sin värnplikt. Minnespriset ska Pliktrådet dela ut på kongressen i samarbete med föreningen Svensk soldat.

Svensk soldat

Pliktrådet har ansvar för att hålla god kontakt med Svensk soldat samt att tillsammans med föreningen besluta om nya rutiner för samarbetet i utdelning av minnespris.

Hållbarhet

Syfte

Sveriges totalförsvarspliktiga vill uppnå en ökad miljömedvetenhet och ett hållbarhetsperspektiv i den verksamhet som berör värnpliktiga och deras vardag. Försvarsmakten måste öka sin miljömedvetenhet och stärka sitt miljöarbete i linje med samhället. Samhället anpassar sig alltmer efter miljön och klimatutvecklingen, för ett mer hållbart levnadssätt. Detta måste appliceras i den verksamhet som bedrivs med totalförsvarspliktiga. En militär verksamhet är ingen miljövänlig verksamhet, men vardagen kan vara det och det bör den fortsätta vara för de som pliktas in. Resursanvändning och vardagsrutiner måste därför skärpas. Pliktrådet ska arbeta för ett förbättrat och fortsatt miljöarbete inom de myndigheter som berör totalförsvarspliktigas verksamhet.

Mål

De totalförsvarspliktigas vardag ska vara en miljömedveten vardag under plikt såväl som i hemmen.

Det ska finnas möjlighet till miljömedvetna val, såsom sopsortering och vegetarisk kost.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

att uppmärksamma hållbarhetsfrågor vid alla förbandsbesök.

Genomförande

Sopsortering/Källsortering

Pliktrådet ska arbeta för att samtliga korridorer och kaserner ska ha sopsortering och det ska finnas källsortering på regementet.

Klimatstrejk

Pliktrådet bör representera Sveriges totalförvarspliktiga under klimatstrejk samt hålla sig uppdaterade på Forsvarsmaktens och MBS:s miljöarbete.

Medinflytande

Pliktrådet ska verka för att alla kompanier har en förtroendevald vars uppgift är att driva klimat- och miljöfrågor på kompaniet.

Opinionsbildning

Genom att etablera en god kontakt med utbildande myndigheter erhålls insikt i miljöarbetet och arbetet för en hållbar utveckling i respektive myndighet. Detta är viktigt för att bibehålla en god kommunikation samt för att skapa fler tillfällen att yttra pliktpersonalsperspektivet i det arbete som bedrivs. Inom projektet ska påverkansmöjligheter lokalt och centralt hållas i fokus. Detta görs genom uppvaktning av chefer inom och utanför utbildande myndigheter samt genom politikeruppvaktningar. För att uppnå handling baserat på de ståndpunkter som drivs i projektet krävs en god dialog med myndigheterna.

Historia

Syfte

Värnpliktsrörelsen blickar ständigt framåt, men Pliktrådet måste även ta ansvar för att ta tillvara pliktrörelsens rika historia. Pliktrådet är mer än en politisk påverkansorganisation. Det är också ett arv av en historisk folkrörelse som under decennier kämpat för att skapa drägligare villkor för en unik och utsatt samhällsgrupp.

Pliktrådet bör nyttja fördelarna av att vara en del av denna rörelse. För att Pliktrådet ska kunna nå effekt i samhället måste det finnas god kännedom om organisationens syfte och arbete.

Även om många idag inte känner till Pliktrådet finns det generellt god kunskap bland äldre generationer inom Värn- och Civilpliktsrådet samt värn- och civilpliktsrörelsen. Att vara förankrad i historien ingjuter även självkänsla och självförtroende.

Vidare arbetar idag många av de som tidigare suttit i Värnpliktsrådet eller Civilpliktsrådet på höga samhällspositioner med mycket politiskt inflytande. Genom att hålla kontakt med dessa förbättras avsevärt Pliktrådets möjlighet till påverkan. Dessa individer utgör även en stor kunskaps- och erfarenhetsbank som Pliktrådets ledamöter bör tillvarata.

För att på bästa sätt tillvarata pliktrörelsens historia ska Pliktrådet uppvakta kamratföreningarna för tidigare värn- respektive civilpliktsrådsledamöter: Kanonen och Tomhylsan. Pliktrådets ledamöter ska även ha god kännedom om värn- och civilpliktsrörelsens historia och medinflytandets framväxt.

Mål

Värnpliktsrörelsens och Civilpliktsrörelsens historia tillvaratas.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att delta på KFÖ:er, samt
- att arrangera minst en egen träff, fest eller ett mingel med Tomhylsan och Kanonen.

Genomförande

Uppvaktningar

Pliktrådet ska bibehålla kontakt med Kanoniärer och Tomhylsor. Detta exempelvis genom att närvara på KFÖ:er.

Värnpliktsnytt

Syfte

Värnpliktsnytt var en tidning som gavs ut till alla värnpliktiga i landet mellan år 1971 och 2010. Tidningen var oberoende och fristående från Försvarmakten och skrevs utifrån de värnpliktigas perspektiv. Genom åren har tidningen gjort flera avslöjanden om orättvisor och oegentligheter inom Försvarmakten. Värnpliktsnytt granskade även dåvarande Värnpliktsrådets arbete ur ett opartiskt perspektiv. Avsaknaden av en fristående journalistisk verksamhet för Sveriges totalförsvarspliktiga är idag påtaglig och utan den uppnås inte ett fullt fungerande medinflytande.

Pliktrådet ska ständigt sträva mot att Sveriges totalförsvarspliktiga ska få tillgång till en tidning, digital plattform eller dylikt, som utifrån deras perspektiv och intressen oretuscherat granskar Försvarmakten och kommenterar de värnpliktigas förhållanden.

Mål

Pliktrådet säkerställer att en modern plattform inrättas, inspirerad av Värnpliktsnytt.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

att sammanställa en rapport om hur på bästa sätt inrätta en modern plattform inspirerad av Värnpliktsnytt.

Genomförande

Uppvaktningar

Pliktrådet ska uppvakta intressanta aktörer, till exempel personer som tidigare arbetat för Värnpliktsnytt. Dessa uppvaktningar ska syfta till att öka förståelsen för hur man kan gå till väga för att inrätta en liknande plattform idag.

Civilplikt

Syfte

Pliktrådet kan konstatera att det finns signaler som tyder på att civilplikt kan återinföras i relativ närtid. När detta sker kommer kongressen och Pliktrådet att representera även civilpliktiga. Givet detta bör Pliktrådets ledamöter vara insatta i processen och förbereda den interna strukturen för ett omhändertagande av verksamhet kopplat till civilplikt.

Mål

Pliktrådets organisation är förberedd på förtroendeuppdrag för civilpliktiga.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet

att bevaka civilpliktsfrågan, samt

att etablera kontakt med relevanta befattningshavare inom civilförsvaret.

Genomförande

Bevakning av civilpliktsfrågan är vital. Pliktrådet bör tillskansa sig kunskap i frågan, och tillse att frågan bevakas medialt och följs upp på vid behov. Pliktrådet bör även genomföra minst ett möte med generaldirektören för MSB, etablera kontakt med relevanta befattningshavare på MSB, samt etablera kontakt med relevanta funktioner på Centrum för vapenfrihet.

Stående projekt

Dokumentation och överlämning

Syfte

Ett överlämningstänk som genomsyrar verksamheten garanterar att arbete inte görs förgäves och att kunskap och erfarenhet inte går förlorade.

Plikträdet ska genom att skapa rutiner kring dokumentation och överlämning skapa förutsättningar för ett tillträdande råd att ta del av erfarenheter och kunskaper som föregående råd tillskansat sig.

Mål

Plikträdet dokumenterar verksamheten och överlämnar till kommande råd.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Plikträdet:

- att stödja övergången till nästkommande råd,
- att kartlägga nyckelpersoner för verksamheten,
- att diarieföra eller arkivera all dokumentation för verksamheten, samt
- att bibehålla goda rutiner för överlämning av kunskap och erfarenheter mellan verksamhetsåren.

Genomförande

Stödja överlämningen till nästkommande råd

Varje enskild ledamot är ansvarig för att dokumenten som produceras är begripliga för tillträdande ledamot. Ledamoten ska ansvara för att sammanställa arbetet inför överlämningen. Långsiktighet bör vara ett ledord.

Dokumentation

Plikträdets ledamöter bör upprätta rutiner för dokumentation, och rutinerna bör tillse att all relevant verksamhet dokumenteras. All dokumenterad verksamhet bör diarieföras och/eller arkiveras.

Kartläggning av nyckelpersoner för verksamheten

Som en del i dokumentationen ska nyckelpersoner för verksamheten kartläggas och kartläggningen ska dokumenteras för kommande råd att ta del av.

Kartläggningen bör inkludera nyckelpersoner och funktioner på relevanta institutioner, såsom Forsvarsdepartementet, försvarsutskottet, Forsvarsmakten, MSB och Plikt- och provningsverket.

Överlämning

Innan kongressen sammanträder bör Pliktrådet ha upprättat ett preliminärt överlämningsschema för inskolning av tillträdande råd. De bör, senast i anslutning till kongressens sammanträdande, ha författat en erfarenhetsliggare rörande samtliga roller inom Pliktrådet. Detta så att efterträdande Pliktråd kan finna stöd i individuella dokument innehållande arbetsmetod och beskrivning till erfarenhetsliggaren.

Intern arbetsmiljö

Syfte

Att främja gott samarbete och konstruktiv konflikthantering är ena benet i skapandet av en effektiv organisation. Detta görs bäst genom regelbundna samtal och tid för reflektion och feedback under arbetstid, tillsammans med personalvårdande aktiviteter utanför arbetstid. En annan viktig del av arbetet är utarbetandet av styrdokument. Pliktrådet ska genom aktivt arbete med interna arbetsmiljöfrågor skapa förutsättningar för en god intern kommunikation och ett effektivt arbete.

Mål

Det råder en god arbetsmiljö inom Pliktrådet och på dess kansli. **orga**

Ett aktivt arbete bedrivs löpande med att förebygga och hantera interna konflikter.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att verka för en god intern arbetsmiljö,
- att bibehålla professionalism och utåt visa en gemensam bild av de värnpliktigas åsikter,

att utarbeta styrdokument för verksamheten, samt
att följa rådsgemensam värdegrund och gemensamma överenskommelser.

Genomförande

Verka för en god arbetsmiljö

För att Plikträdet ska bli en effektiv organisation krävs att möjlighet skapas för ledamöterna att arbeta friktionsfritt. Plikträdet bör genomföra minst två teambuilding-dagar under verksamhetsåret, och regelbundet genomföra kansligemensamma personalvårdsaktiviteter.

Regelbundna och protokollförda möten

För att skapa den transparens som är nödvändig och för att förebygga konflikter inom rådet bör Plikträdet sätta upp rutiner för interna möten. Plikträdet bör eftersträva att regelbundet hålla protokollförda rådsmöten, kanslimöten och generalpresidiemöten. Utöver dem bör det hållas regelbundna feedbackmöten för hela kansliet.

Utarbetande av styrdokument

Det är viktigt att Plikträdet utarbetar sina egna styrdokument för verksamheten. Som minst bör man upprätta ett styrande värdegrundsdokument samt ta fram en kansligemensam arbetsmiljöpolicy och diskrimineringspolicy.

Konferens

Syfte

Plikträdet anordnar årligen en konferens för Sveriges huvudförtroendevalda inom kategorierna huvudförtroendeperson, huvudskyddsassistent och huvudförtroenderepresentant för det kvinnliga nätverket. Detta bör ses som ett viktigt verktyg för att Plikträdet ska kunna inhämta åsikter och lära känna de huvudförtroendevalda ute på förbanden/flottiljerna. Än viktigare är möjligheten för deltagarna att skapa egna kontakter för att driva gemensamma frågor. Konferensen syftar även till att motivera de förtroendevalda till att utöka det lokala arbetet på förbanden.

Mål

Årliga konferenser används som verktyg för att främja utbytet och kontakten huvudförtroendevalda emellan och att öka möjligheten för att gemensamt driva frågor lokalt.

Genom konferenserna skapas bättre förutsättningar för ett ökat lokalt engagemang hos de totalförsvarspliktiga på förbanden.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

att arrangera en konferens för huvudförtroendevalda.

Genomförande

Arrangera träffar för huvudförtroendevalda

För att ytterligare stödja de förtroendevalda i sina uppdrag ska Pliktrådet arrangera en konferens där de huvudförtroendevalda från förbanden samlas för att möjliggöra erfarenhetsutbyte, ges möjlighet att lära känna varandra och på andra sätt förbättra och utveckla det lokala arbetet. Detta är ett bra forum för Pliktrådet att fånga upp stämningen bland landets värnpliktiga och kunna ta del av deras åsikter i aktuella frågor.

Planering, genomförande och utvärdering

En detaljerad planering och arbetsfördelning över konferensarbetet ska utarbetas tidigt, då det ökar förutsättningarna för en lyckad konferens.

Förbandsbesöken ska nyttjas till att undersöka vad Sveriges värnpliktiga vill diskutera på konferensen.

Pliktrådet ska arbeta för att främja de förtroendevaldas kontaktskapande och deras arbete i grupp. Detta för att möjliggöra initiativ från de förtroendevalda, exempelvis gemensamma medieutspel.

Pliktrådet ska utvärdera konferensen och sammanställa det som diskuterats och sedan dela ut sammanställningen till de värnpliktiga.

Kongress

Syfte

Kongressen är pliktrörelsens högsta beslutande organ. Kongressen genomförs årligen, där samtliga styrdokument för pliktrörelsen tas fram. Demokratiskt valda ombud från alla förband deltar på kongressen och för Sveriges alla totalförsvarspliktigas talan.

På kongressen väljs ett nytt Pliktråd och pliktrörelsen stakar ut riktningen för kommande verksamhetsår. Kongressen ska även granska avgående Pliktråd.

Väsentligt för pliktrörelsen är att kongressen genomförs med hög seriositet, med givande debatter och väl underbyggda beslutsfattanden, vari demokratiska värderingar står i centrum. Strävan måste vara att samtliga ombud ska vara nöjda och känna att de fått chansen att påverka rörelsen, utifrån sina egna och kamraters perspektiv.

Mål

Kongressen präglas av demokrati och öppenhet.

Samtliga totalförsvarspliktiga under grundutbildning har förståelse för varför kongressen genomförs, när den är och hur man kandiderar till den.

Samtliga ombud ska erhålla de förutsättningar som krävs för att utföra sitt förtroendeuppdrag.

Krav

Värnpliktskongressen 2021 uppdrar Pliktrådet:

- att aktivt stödja berörda myndigheter med att informera och tillse att Sveriges totalförsvarspliktiga har förståelse för varför kongressen genomförs, när den är och hur man kandiderar till den,
- att säkerställa att samtliga totalförsvarspliktiga har fått möjlighet att skriva motioner till kongressen,
- att aktivt uppmuntra totalförsvarspliktiga att kandidera och skriva motioner till kongressen,

att i god tid före kongressen ge ombuden möjlighet att delta på en förkongress där en kongresspärm delas ut till samtliga ombud,

att under förkongressen genomföra en utbildning i mötesformalia, samt

att bjuda in gäster och talare som ger ombuden perspektiv och inspiration till diskussioner och bidrar till väl underbyggda beslutsprocesser.

Genomförande

Planering

Värnpliktskongressen är pliktsrörelsens högsta beslutande organ och de styrdokument som fastställs ligger till grund inte bara för Pliktrådets verksamhet utan för hela rörelsen. Därav ska Pliktrådet i enlighet med stadgarna skapa en välarbetad planering och arbetsfördelning.

I god tid innan kongressen ska Pliktrådet författa underlaget som bland annat ska bestå av propositioner, motioner, motionssvar och bilagor. Det är väsentligt att alla dokument noggrant diskuteras och revideras i syfte att förbättra arbetsformerna och hålla en hög kvalitet. Dessa underlag ska sammanställas i en kongresspärm som ska tilldelas ombuden under förkongressen.

Gäster och talare

Pliktrådet ska bjuda in särskilt utvalda talare för att bidra med kunskap, inspirera ombuden och bidra till att väcka nya perspektiv. Politiker med intresse för totalförsvarspålit, tidigare medlemmar ur pliktsrörelsen, journalister, representanter från totalförsvarsmyndigheter samt civila aktörer med intresse för totalförsvarspålitfrågan ska bjudas in. Lämpligt vore att även bjuda in aktörer som arbetar med påverkansarbete inom olika områden hos utbildande myndigheter; som inte nödvändigtvis har direkt koppling till totalförsvarspålit men som kan bidra med perspektiv och inspiration till hur man bäst kan kravdriva inom berörda myndigheter. Eftersträvansvärt är att dessa personer verkar på olika nivåer, från förband till högkvarter, för att bidra till förtroendevalda såväl lokalt som centralt.

Information

Under förberedelsearbetet ska Pliktrådet tillse att alla värnpliktiga får tillräcklig information kring kongressen, i syfte att inspirera till medverkan samt att samtliga värnpliktiga får möjlighet att påverka pliktsrörelsen.

Plikträdet ska tillse att all pliktad personal är införstådda med hur, när och varför kongressen hålls, hur man kandiderar till kongressen eller Plikträdet, samt är införstådda med att de äger rätt och ska ha möjlighet att skriva motioner till kongressen. Detta kan med fördel ske genom en informationsturné.

Plikträdet har i uppdrag att tillhandahålla samtliga totalförsvarspliktiga med information om pliktrörelsens historia. I syfte att skapa en så kvalitativ kongress som möjligt är det viktigt att ombuden är införstådda med värnpliktskongressens förfaranden. Samtliga ombud måste ha god förståelse för formalia och hur beslut fattas. För att uppnå detta ska Plikträdet under förkongressen förbereda ombuden så att de har en god förståelse för arbetsordningen. Vid förkongressen ska även kongresspärmen delas ut och ombuden ska ges möjlighet att välja utskott.

Ansvar

Pliktrådets ansvariga ledamot är ytterst ansvarig för kongressen, dock ska samtliga ledamöter vara involverade i författande av och beslut om politiska dokument. Under kongressen ska Plikträdet bidra med kunskap och erfarenhet och tillsammans med sekretariatet tillse att kongressen flyter på smidigt.

Utvärdering

Efter kongressen ska en utvärdering genomföras. Dels med ombuden, dels mellan Plikträdet och sekretariatet, för att ge ett givande underlag till nästa kongress.